

Marija Nazaret.

Priobčil P. R.

Zanimiv svet se ti odpre, ako se pelješ iz Celja navzgor ob Savinji v romantično dolino. Zlasti pa se ti razveseli oko, ko zagleda blizu Mozirja na desni strani Savinje

čedna in snažna poslopja, rodovitna polja ter senčnati gozdi. Naokrog v ozadju je svet precej hribovit. Tam v daljavi pa ti obstane pogled na visokih gorah. Vzhod

Marija Nazaret na Štajerskem.

ne ravno visok hrib, na katerem se razteza dolgo poslopje. Po zunanosti bi sodil, da je to kakšna opatija, a je le frančiškanski samostan in redovna cerkev — Marija Nazaret.

Krasno lego ima samostan. Pod njim se razprostira lepa in obdelana dolina, zaprta skoraj na vse strani. Pred očmi se ti vrsté

„Dom in Svet“ 1902, št. 8.

nam zapira Dobrovelj, na jugovzhodu strazižita dolino Čreta in Kokarica, proti južni strani gledaš Menino, jugozapad ti kaže Černivec, malo bolj proti zahodu leži Rogač, na zapadu se ti odkrivajo Solčavske planine, v lepem vremenu te nese oko celo na Ojstrico, od zapada proti severu pa kipé

v nebo obrasli mejniki med Štajersko in Koroško, takozvano Têrsko gorovje. Dolino namakata reki Dreta in Savinja; ravno med škofovo grajščino, Vrbovcem, in med samostanskim hribom se izliva prva v drugo. Ali naj vam pravim o svežem zraku? Ali naj vam hvalim podnebje? Poleti ni prevroče, pozimi ni premrzlo. Ni mnogo lepših in prijetnejših krajev, kot je Marija Nazaret!

Hrib, na katerem stoji sedaj cerkev s samostanom, je bil svoje dni last saneških gospodov. Od teh ga je kupil okoli l. 1624. ljubljanski škof Tomaž Hren; prodal mu ga je z vsemi pravicami Janez Sigismund baron Wagensperg. Ta kraj je odločil kranjski apostol za svetišče Matere božje. Tukaj naj bi verniki iskali tolažbe in pomoči ter krepili svojo sv. vero v žalostnem času Lutrove napačne „reformacije“. L. 1624. meseca julija je omenjeni cerkveni knez vložil in posvetil temeljni kamen za cerkvico, ki naj bi bila podobna nazareški hišici. Dozidana je bila l. 1626. ter tudi posvečena tega, ali vsaj naslednjega leta. Posvetil jo je skoraj gotovo Hren sam, saj piše o nji l. 1626., da je bila cerkev ob tem času dogotovljena.¹⁾ Nad notranjim in zunanjim vhodom v kapelico je vzdian ter dobro ohranjen grb škofa Hrena. Šest let je bila kapela pod naravnostno jurisdikcijo ljubljanskega škofa. Hrenov naslednik Rajnald Scarlichi pa je l. 1632. ustmeno, l. 1633. tudi pismeno podaril hrib s cerkvico frančiškonom bosenske provincije ter jim dovolil, da smejo zidati samostan. Ustanovna listina je bila izdana v Gornjem gradu („in nostra episcopali Residentia Oberburgi“) 1. januarja 1633. Škofovo ustanovo je v celem obsegu potrdil Ferdinand II. 3. maja l. 1635.

Frančiškani so se takoj lotili dela. Začeli so zidati poleg kapelice prostorno cerkev, pa tudi samostan. Med tem časom so stanovali v škofovem gradu Vrbovcu. Velikodušno sta jih podpirala škofa Scarlichi in Friderik Otto grof Buchheim, pomagali so

¹⁾ „Ecclesiam eo anno ad tantam deductam perfectionem, ut prope diem ad consecrationem manus essent extendendae.“

jim razni dobrotniki, pa tudi domača provin-cija je prispevala po moči. Čez nekaj let (1639.) se je samostanska družina že naselila v novi samostan. Cerkev so dozidali l. 1661.; to leto je škof Buchheim posvetil zgradbo in dva nova oltarja.

Mirno so sedaj redovniki živeli ter delali v dušnem pastirstvu. Toda kmalu so prišli zanje žalostni časi. Pod cesarjem Leopoldom I. so jih hoteli odsloviti, samostan pa izročiti avstrijski frančiškanski provinciji. Za vzrok so navajali samo to, da jim gospodujejo Bošnjaki, torej inostranci. Dvakrat so prosili vlado ter pojasnili, da imajo domače predstojnike. Šele ko se je potegnil zanje ljubljanski škof Jožef grof Rabatta, se je obrnilo na bolje. Cesar je odobril Scarlichi-jevo ustanovno pismo ter odločil, da so določila Ferdinanda II. pravomočna. Dne 4. februarja 1673. je ukazal, da naj vse ostane pri starem.

V naslednjih letih so zopet zidali. L. 1686. so določili samostan za noviciat; zato je bilo treba novih prostorov. Pod Jožefom II. je moral noviciat prenehati l. 1781.; zopet pa se je pričel l. 1827. z dovoljenjem cesarja Franca I. V drugi polovici 18. stoletja so deloma prenovili stare oltarje, deloma postavili nove. Vse je posvetil l. 1755. ljubljanski škof Ernest Amadej grof Attems.

V samostanu je tudi ljudska šola, in sicer od l. 1786.; ta je torej najstarejša v gornji savinjski dolini. Do l. 1869. je bila javna, odtedaj pa je samo zasebna.

Nazaret je bil svoj čas imenitna božja pot. To pričata dve spominski sliki pod korom. Prvo so darovali Mariborčani l. 1681., ker jih je Bog na Marijino prošnjo rešil kuge. Drugo zaobljubljeno podobo pa so poslali iz Pliberka l. 1715. Tudi škof Rabatta, ki je branil tukajšnje redovnike, omenja, da prihaja imenitnejše dni po dva do tri tisoč božjepotnikov. — Od l. 1788. je bila tukaj kuracija, sedanji knez in škof dr. Mihael Napotnik pa jo je 1. aprila 1891. povzdignil v samostojno župnijo.

Cerkev, ki ima deset oltarjev, je zidana v poznem renesanškem slogu. Ima eno

ladjo ter šest zelo prostornih stranskih kapel. Banjasti svod je malo prenizek. Posebno krasna sta veliki oltar ter oni v prvotni kapelici. Izklesal ju je iz belega marmorja g. Janez Vurnik. Veščaki ju zelo hvalijo; zlasti jim ugaja veliki oltar, ker se pri njem zavoljo prostora renesanca popolnoma razvija. Posvečena sta bila 12. avgusta 1897. Da se ponaša cerkev s tako lepima oltarjema, ter da se je toliko družega obnovilo,

popravilo, olepšalo, je v prvi vrsti zasluga sedanjega župnega upravitelja in duhovnega svetnika preč. P. Viktorja Jerančiča. Zaslužni mož je pred nekaj dnevi obhajal šestdesetletnico svojega rojstva.

Naša slika na str. 449 nam kaže cerkev in samostan, kakor se vidita od Savinje sem na poti proti Mozirju. Pod cerkvijo je grad Vrbovec. Na str. 497 pa vidiš pročelje, ki gleda proti Gornjemu gradu.

Slovenska književnost.

Ivan Cankar: **Erotika**. Nova izdaja. V Ljubljani 1902. Založil L. Schwentner. Tiskarna A. Slatnar. — Bolna duša, slabotna v jezi, igrajoča se z blasfemijo, vtopljen v čutnost, ponižna v titanstvu in filozofična v nihilizmu diha z vonjem osušenih vijolic iz te knjige.

Glej v prahu nesvesten kleči pred teboj
in ljubi in moli te suženj tvoj —
Venus, Venus!

To je zmanjšani mol-akord pesnikove duše. Zdi se, da je nastavl Cankar Eolovo harfo mehjemu zefirju, a žalibog čujemo skozi ta molov akord hreščeče glasove pod nervoznim brenkanjem pokajočih strun. In ta Venera, katera ima tako malo pesniško-ženskega na sebi, je prišla v poezijo naravnost z ulice in vidi se ji, kako je sama o sebi prepričana, da spada pravzaprav pod policijsko nadzorstvo. In njen Amor je tudi kaj čudna olimpska osebnost, kajti on peva o sebi s pravim in pristnim ponosom vagabunda:

Prešestval sem in kradel sem
in ubijal — preštej vse tiste,
ki so me ljubili, razžalil sem
in ubil njih duše čiste.

In svojo dušo, nedolžno vso,
sem bil razžalil, oskrunil,
ubil sem jo — o dolg račun,
ki sem ti ga naračunil!

S tem prav posebnim priporočilom prihaja častivec Venere pred Boga samega ter zahteva, od njega:

Plačilo sem,
saldiraj račun pošteni!

On je namreč te nič kaj olimpske misli, da je nebo dolžno dajati največ časti onim, ki so v popolni nadčloveški izprijenosti najbolj predržni. In to je čisto v zmislu Cankarjeve filozofije, katero je on sam sankcioniral v popolni zavesti svojega veličanstva. On namreč poučuje filistrsko človeštvo kot suvereni Zarustra takole: „Najbolj je hudo človeku, če ne more grešiti. Kolika slast je v grehu in koliko večja v hrepenenju po njem! Človek otopi, če greši kar tja v en dan, brez pravega premisleka in brez modre zmernosti. Tako nepremišljeno in nezmerno grešenje je popolnoma neestetično v objektivnem oziru in v subjektivnem oziru skoro čisto brezslastno, bolj navada, nego zavestno poželenje po prepovedanem, to je po lepem; ne zavedajo se taki grešniki, da greše in se ne vesele in se tudi ne kesajo, temveč greše v enomer dalje, kakor da bi mlatili ali opravljali kako drugo navadno delo. To se nikakor ne sme odbravati in že mnogi veliki filozofi in izvedenci so se izrazili s trpko grajo o grešnosti te vrste... Moja duša se je opajala v grehu, ki je bil krepost in lepota... Kdor greši z nedolžno in lepote željno dušo, opravlja delo,